

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Se vedlagte adresseliste

NVE200100657 - 150	
S.beh.:	IKTEILHB
12.09.2005	
Arkivkode:	912-513.4
Sek.kode:	
TE dato/sign.:	

Deres ref

Vår ref
01/01002-26

Dato
6.9.2005

Jæren Energi AS - Høg-Jæren vindkraftpark - klagesak

I

Ved søknad av 11.04.2003 og tilleggssøknad av 22.09.2003 søkte Jæren Energi AS om anleggskonsesjon etter energiloven for å bygge og drive Høg-Jæren vindkraftpark med tilhørende infrastruktur i Time og Hå kommuner i Rogaland.

Den omsøkte vindkraftparken vil ha en samlet installert effekt på 80 MW og bestå av inntil 27 vindturbiner med en totalhøyde på inntil 150 meter. Avhengig av valg av vindturbiner på utbyggingstidspunktet vil nominell effekt for hver vindturbin være mellom 3 og 3,5 MW. På grunnlag av vindmålinger utført av Jæren Energi AS er årsproduksjonen beregnet til opptil 260 GWh.

Vindkraftparken planlegges i området rundt Hellandsmyr, på grensen mellom Time og Hå kommuner. Planområdet består av et høydeplatå med en høyde over havet på mellom 210 og 260 meter. Det vil bli anlagt veier mellom vindturbinene, og ved hver turbin vil det bli en oppstillingsplass for mobilkran ved montasje av vindturbinene.

Størrelsen på det opprinnelige planområdet var på ca. 6 km², mens det direkte arealbeslaget av turbinfundamenter, interne veier, oppstillingsplasser, transformatorstasjon og servicebygg er anslått til ca. 135 daa.

For hver enkelt vindturbin er det planlagt å legge 22 kV jordkabler i kabelgrøfter som i all hovedsak følger de interne veiene. Ca. 1 km jordkabel planlegges fremført utenom veinettet. Jordkablene vil bli ført frem til en transformatorstasjon i vindkraftparken.

I den opprinnelige søknaden av 11.04.2003 var tilknytning av vindkraftparken til

Postadresse	Kontoradresse	Telefon	Energi- og	Saksbehandler
Postboks 8148 Dep	Einar Gerhardsens plass 1	22 24 90 90	vassdragsavdelingen	Trond Ulven
0033 Oslo		Org.no.	Telefaks	Ingvaldsen
				22 24 63 71
http://www.oed.dep.no/		977 161 630	22 24 95 68	

eksisterende kraftledningsnett planlagt til Nærbø transformatorstasjon. Vindkraftparkens transformatorstasjon var planlagt ved Lindal.

I tilleggssøknaden av 22.09.2003 ble det søkt om tilknytning til eksisterende nett i Opstad transformatorstasjon, enten som luftledning eller jordkabel. Den omsøkte traséen følger i hovedsak gårdsveier og søknaden ble fra tiltakshaver begrunnet med at den nye løsningen er et langt bedre alternativ så vel teknisk, økonomisk som miljømessig. Vindkraftparkens transformatorstasjon er i tilleggssøknaden planlagt plassert øst for Årdal med to transformatorer hver med ytelse 50 MVA.

Jæren Energi AS søkte også om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse for det tilfelle at minnelig avståelse av rettigheter til grunn ikke kunne oppnås.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) meddelte i vedtak av 09.09.2004 Jæren Energi AS konsesjon for bygging og drift av vindkraftparken som omsøkt på nærmere angitte vilkår. For så vidt gjelder nettilknytning av vindkraftparken ga NVE konsesjon til en ca. 3,5 km lang jordkabel som omsøkt med nominell spenning 50 kV. Vindkraftparken med tilhørende infrastruktur skal avhengig av turbinstørrelse i det vesentligste være som vist på kart i forslag til reguleringsplan tatt under behandling 22.06.2004.

I eget brev av 09.09.2004 ga NVE Jæren Energi AS ekspropriasjonstillatelse i forbindelse med bygging og drift av den omsøkte vindkraftparken.

NVEs vedtak ble påklaget av Foreningen til Norske Fortidsminners bevaring avdeling Rogaland (Fortidsminneforeningen) ved brev av 15.08.2004, Naturvernforbundet i Rogaland (NR) ved brev av 21.09.2004, Stavanger Turistforening (STF) ved brev av 21.09.2004, Sigmund og Gudveig Langerak ved brev av 27.09.2004 og Advokatfirma Sekse & Co v/adv. Jan Erik Kullerud på vegne av Ådne Undheim ved brev av 01.10.2004. Jæren Energi AS har i brev av 19.11.2004 kommentert klagen.

NVE fant ikke grunnlag for å endre eller oppheve sine vedtak om anleggskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse, og saken ble derfor oversendt departementet for sluttbehandling ved brev av 22.12.2004.

Departementet har i anledning klagesaken mottatt ytterligere informasjon og innspill fra Ingolv Helland m.fl. (brev av 27.01.2005), Vernegruppa "Vern Høg-Jæren" (brev av 03.02.2005), Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (brev av 08.04.2005), NR (brev av 12.04.2005 og 26.05.2005), Norske Landskapsarkitekters Forening Rogaland (brev av 15.04.2005), Rogaland Bolig og Byplanforening (brev av 29.04.2005), AMBIO Miljørådgivning AS (brev av 30.04.2005), Time kommune (brev av 02.05.2005), Natur og Ungdom (brev av 12.05.2005), Bellona (brev av 12.05.2005), ZERO (brev av 12.05.2005), Riksantikvaren (brev av 30.05.2005), Direktoratet for naturforvaltning (30.05.2005), Jæren Energi AS (epost av 31.05.2005) og Høyres lokallag på Jæren (epost av 01.07.2005).

Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet foretok felles befarings på Høg-Jæren og holdt møte i Time rådhus den 12.05.2005 i anledning Olje- og energidepartementets klagesak etter energiloven og oreigningsloven og Miljøverndepartementets innsigelsessak mot Hå og Time kommuners vedtak om reguleringsplan for vindkraftparken etter plan- og bygningsloven (pbl.).

På møtet deltok representanter for Fortidsminneforeningen, NR, STF, Sigmund Langerak, Ådne Undheim, Riksantikvaren, Direktoratet for naturforvaltning, Rogaland fylkeskommune, fylkesmannen i Rogaland, Hå kommune, Time kommune og tiltakshaver Jæren Energi AS. Til stede var også representanter for Natur og Ungdom, miljøorganisasjonen ZERO, vernegruppa "Vern Høg-Jæren" og berørte grunneiere som ikke har påklaget konsesjonsvedtaket.

Etter befaringsen er det avholdt møter i departementet med representanter for Natur og Ungdom og tiltakshaver Jæren Energi AS.

II

Klagerne har i det vesentligste anført følgende:

NR påklager både konsesjonsvedtaket og NVEs vedtak om å godkjenne konsekvensutredningen for Høg-Jæren vindkraftpark.

Konsekvensutredningen med tilhørende tilleggsopplysninger er ikke tilfredsstillende i forhold til å oppfylle utredningsplikten, da det mangler utredning av konsekvensene for naturmiljø, spesielt knyttet til forekomst av den direkte truede fuglearten sørlig myrsnipe. Tiltakshaver fant det ikke bryet verdt å gjennomføre et svært avgrenset feltarbeid for å fastslå eventuell tilstedeværelse av sørlig myrsnipe, til tross for at dette ville vært fullt mulig tidsmessig.

Konsekvensutredningen med tilleggsopplysninger konkluderer med at "sørlig myrsnipe er registrert innenfor planområdet, men ingenting tyder på at arten hekker i området eller finnes i større antall her". Dette medfører beviselig ikke riktighet - sørlig myrsnipe ble påvist i relativt høyt antall i området sommeren 2004. NVE konkluderer da også med at arten faktisk finnes i området. NR er klar over at det ikke er klageadgang på NVEs godkjennelse av konsekvensutredningen, men mener bestemt at NVE her har utvist en meget slett saksbehandling.

Vindkraftparken er planlagt i det særmerkte Jærlandskapet i overgangen mellom Høg-Jæren og Låg-Jæren. Jæren har en helt unik identitet, og er et sterkt varemerke for landsdelen og for Norge som nasjon. Vindkraftparken vil komme til å endre landskapets art og karakter på en svært uheldig måte. Det er påfallende at NVE ikke har tillagt landskapshensyn større vekt, da konsekvensutredningen har karakterisert de visuelle

effektene omkring vindkraftparken til sterkt negativ. NR mener de visuelle effektene i forhold til prosjektet i seg selv er nok til å avslå konsesjonen.

Det må legges vekt på at Høg-Jæren i rapporten "Vakre landskap", Rogaland fylkeskommune 1996, er omtalt som svært vakker og unik både i regional, nasjonal og internasjonal sammenheng. Området innehar et særs verdifullt kystlyngheiområde og består av jærske hei-, myr- og utmarksbeitelandskap med kulturminner, kvartærgeologiske landskapsformer og et spesielt dyre- og planteliv.

NR legger også vekt på at vindkraftparken vil dominere vesentlige deler av utsikten fra det nasjonale kulturminnet Knudaheio.

NR mener vindkraftparken vil ødelegge det viktige friluftsområdet Synesvarden. Området er fredet som landskapsvernområde, og grenser tett opp til den planlagte vindkraftparken. Det å kunne oppleve dette kystheilandskapet uten altfor mange inngrep er en uerstattelig verdi i denne delen av Rogaland. Området ligger ca. en times kjøring fra Stavanger, og vil bli et enda viktigere friluftsområde. Tiltaket har stor negativ innvirkning på friluftslivet og konsesjon bør av den grunn ikke gis.

Vindkraftparken ligger i nedbørsfeltet til det verna vassdraget Håelva, der betydelige tekniske inngrep kan føre til en uønsket avrenning som ikke er vurdert i konsekvensutredningen.

Vindkraftparken vil berøre sentrale deler av leveområdet til sørlig myrsnipe. Arten er definert som direkte truet i den nasjonale rødlista. NR mener det trolig er mindre enn 50 hekkende par igjen i landet og at områdene på Høg-Jæren inklusive området for vindkraftparken er kjerneområde for denne arten i Norge. NR kjenner ikke til forekomster av arten utenfor området vindkraftparken og Synesvarden landskapsvernområde.

NR krever at OED i sin behandling av saken belyser følgende spørsmål:

- Hvilken kompetanse har NVE til å vurdere forekomsten av sørlig myrsnipe i området, da det ikke finnes informasjon i konsekvensutredning / tilleggsutredning som kan belyse dette?
- Hvordan kan NVE finne at de aktuelle opplysninger i saken gir et "tilfredsstillende bilde av konsekvensene for fugl generelt og sørlig myrsnipe spesielt"?

Sørlig myrsnipe er på tilbakegang over alt innenfor sitt utbredelsesområde, og er i EUs fugledirektiv tilført listen over arter som medlemslandene skal etablere verneområder for. Dette bør i seg selv være et tilstrekkelig grunnlag for å avslå konsesjonssøknaden.

NR mener det av konsesjonen må fremgå krav til nedrigging, gjenbruk og tilbakeføring av arealene.

Konsekvensutredningen oppfyller ikke krav fastsatt i KU-programmet, da vindkraftparken ligger i et område som i henhold til fylkeskommunens egnethetsanalyse er klassifisert som et areal der det ikke bør bygges vindkraftparker.

NR mener konsesjonen til Jæren Energi AS viser at NVE setter til side all regional planlegging ved å totalt ignorere egnethetsanalysen for vindkraft og andre regionale planer.

Landskapet på Høg-Jæren er unikt. Selv om mulighetene er til stede for god kraftproduksjon, så vil den aktuelle utbyggingen medføre for store ulemper i forhold til tålegrensen i området og verdien av å ta vare på dette svært spesielle landskapet.

Den planlagte vindkraftparken på Høg-Jæren bør ikke gis konsesjon etter energiloven. NR ber derfor om at OED i sin saksbehandling gjør en balansert vurdering av utbyggingsprosjektet, sett opp mot de store ulemper det vil medføre for landskap, naturmiljø og friluftsliv.

STF mener at den planlagte vindkraftparken har slike dimensjoner at den totalt vil dominere og i stor grad ødelegge det åpne og nasjonalt unike landskapet på Høg-Jæren.

Arealene på Jæren er under stort press, og det er mange ulike interesser som skal ivaretas. En god regional planlegging er avgjørende for å ta best mulig vare på natur- og kulturverdiene samt næringsinteressene. Vindkraftparken er den første av en rekke vindkraftparker som er under planlegging i Rogaland, og samlet sett vil vindkraftparkene dominere et svært stort areal i Rogaland hvis de fleste blir realisert. Fylkeskommunen har i "Egnethetsanalyse for vindparker i Rogaland" pekt ut flere konkrete områder som er godt egnet for vindkraftparker og med en lavere konfliktgrad enn på Høg Jæren. Analysen bør være styrende for hvor NVE gir konsesjoner i Rogaland.

STF er positiv til bruk av vind som energikilde, men til tross for at vindkraft er en miljøvennlig energiform, medfører den likevel et betydelig naturinngrep. På Høg-Jæren vil dette først og fremst være en visuell forurensing som vil endre hele landskapets karakter.

Fortidsminneforeningen viser til at området der vindturbinene er planlagt er utpekt til å ha nasjonal verneverdi som naturområde. Naturmessige landskapselementer og kulturlandskapet er med på å gi området dets særpreg. De fulldyrkede områdene, kulturbeitene og det gamle åpne beitelandskapet gir inntrykk av et mykt landskap som står i kontrast til de tilgrensende naturområdene.

Tiltaket vil i mindre grad ødelegge kulturminner, men verdien av disse vil bli sterkt forringet på grunn av vindkraftparken. Fortidsminneforeningen spør om

nødvendigheten av 150 meter høye vindturbiner, og som vil fremstå som eksepsjonelt dominerende.

Fortidsminneforeningen trekker også nytten av vindkraft i tvil, sett i forhold til de kulturmessige og estetiske elementene. Fortidsminneforeningen stiller spørsmålet om man er interessert i å miste de kvalitetene som finnes i naturen, miljøet, kulturminnene, friluftslivet, fuglelivet m.m. for å oppnå en beskjeden gevinst i kraftproduksjonen. Internasjonalt vokser skepsisen mot vindkraft, og anslagene over produksjonen har vært vel optimistiske samtidig som kostnadene er undervurdert.

Det er meningsløst å starte opp med en kraftproduksjon som kanskje har større ødeleggende virkninger enn vannkraftutbygging. Det må være mulig å finne frem til områder som vil tåle belastningen med slike installasjoner bedre.

Tilleggsopplysningene som er lagt frem i saken fra Jæren Energi AS kan ikke tas seriøst. Disse omhandler i sin helhet hvordan tiltakshaver vil ta hensyn til nyere tids kulturminner hvis slike finnes. Tiltakshaver unnlater helt å kommentere foreningens tidligere merknader som går på at de enorme mastene og anlegget generelt helt vil ødelegge kulturlandskapet visuelt, auditivt og estetisk. Det er her snakk om totaliteten i et særpregt kulturlandskap med spor av menneskelig bearbeiding gjennom mange tusen år.

Søknaden til Jæren Energi AS må avslås og utbyggingen henvises til andre, mindre sårbare områder.

Advokatfirmaet Sekse & Co på vegne av Ådne Undheim påpeker at eiendommen ligger innenfor godkjent område (vindkraftparkens østre del), og at grunneier allerede i 2001 informerte NVE om sine planer for egne vindturbiner i området. Dette ble stadfestet i epost fra grunneier til NVE den 14.11.03. NVE har aldri besvart denne e-posten, men ga i stedet Jæren Energi AS konsesjon til å ekspropriere plass til vindturbiner på Undheims eiendom.

NVE har ikke hjemmel til å ekspropriere på Undheims areal. Det er heller ikke hjemmel til å godkjenne vindturbiner på naboeiendommen, som fortrenger vindkraftareal på grunneiers eiendom. Den godkjente type vindturbiner kan ikke føres opp nærmere enn 200 meter fra grunneiers eiendomsgrense. På godkjent kart ligger vindturbin nr. 24, 25 og 26 for nær eiendommen til grunneieren, mens vindturbin nr. 27 ligger på eiendommen.

NVE har ved tilretteleggingen av vindkraftparken unnlatt å hensynta grunneierens varslede utbygging med den konsekvens at kraftledningsnettet og transformatorstasjonen ikke er blitt tilpasset grunneierens varslede utbygging.

Sigmund og Gudveig Langerak påpeker at vindturbinene i stor grad vil prege landskapsopplevelsen på Høg-Jæren. Vindturbinene vil få en høy plassering i terrenget

og vil derfor bli synlige over store deler av Jæren, samt at rotorens bevegelser vil virke forstyrrende.

De mener at for et så tett befolket område som Jæren vil dette særegne landskapet være viktige verdier å ta vare på for fremtidige generasjoner og bør ikke ødelegges med å bygge vindturbiner.

Det er mange områder i Rogaland som nå vurderes som aktuelle for vindkraftparker. Lyse Energi vurderer et område på Høg-Jæren, få kilometer fra det godkjente området. Planleggingen av vindkraft foregår nå uten at andre alternative lokaliteter blir vurdert. Dette er en dårlig måte å planlegge vindkraftprosjekter på.

Statlige myndigheter har ofte kritisert kommunene for manglende helhetstenking i sin planlegging. Etter deres mening blir det derfor en dårlig løsning å anlegge en vindkraftpark i dette området nå uten å vurdere andre alternative plasseringer.

Området for vindkraftparken er i liten grad preget av inngrep, og bør ut fra nasjonale og regionale interesser være av stor verdi å ta mest mulig vare på. Vindkraftparken vil forringe opplevelsesverdien av landskapet på Høg-Jæren, og de ber om at Olje og energidepartementet avslår konsesjonssøknaden.

III

Olje- og energidepartementet vil på bakgrunn av sakens dokumenter og det som fremkom på befaringen 12.05.2005 bemerke følgende:

Innledningsvis vil departementet påpeke at et forvaltningsorgan ikke har noen plikt etter forvaltningsloven § 25 til å imøtegå alt det en part har anført. Departementet vil ta for seg klagerne anførsler ut fra sakens viktighet og det som ellers er nødvendig for å begrunne avgjørelsen i saken.

I vurderingen av om konsesjon skal gis etter energiloven må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltak veies opp mot hverandre.

Helhetlig vurdering av vindkraftutbygging i Rogaland

Det er krav om å se foreliggende planer for utbygging av vindkraft i Rogaland i sammenheng og i forhold til egnethetsanalysen for vindkraft i Rogaland.

Forholdet til natur og miljø i saker om bygging av vindkraftanlegg står sentralt NVEs konsesjonsbehandling etter energiloven med tilhørende konsekvensutredning og gjennom kommunale vedtak av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Konsekvensutredningsprosessen og konsesjonsbehandlingen etter dagens regler gir den nødvendige helhet og oversikt når det nå skal tas endelig standpunkt til denne vindkraftparken. Denne grundige behandlingsformen er med på å sikre at vindkraftutbyggingene skjer innenfor miljømessig akseptable rammer.

Ved behandlingen av Dokument nr. 8: 70 (2003-2004), jf. Innst. S. nr. 257 (2003-2004), avviste Stortinget forslaget om en samlet plan for bygging av vindkraftanlegg. Regjeringen ga i forbindelse med behandlingen av forslaget uttrykk for at sektorvise tematiske konfliktvurderinger kunne være nyttig som grunnlag for innspill til plan- og konsesjonsprosessen for vindkraftanlegg, og også styrke muligheten for en samlet og helhetlig vurdering når det skal tas stilling til enkeltprosjekter.

Det er bestemt at det skal gjennomføres tematiske konfliktvurderinger av meldte og konsesjonssøkte vindkraftanlegg. I tillegg skal det utarbeides nasjonale retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg. Formålet med disse virkemidlene er å bidra til at vindkraftutbyggingen skjer på en bærekraftig måte og at enkeltprosjekter vurderes i et helhetlig perspektiv.

Når det gjelder krav om at behandlingen av Høg-Jæren vindkraftpark må utsettes i påvente av arbeidet med konfliktvurderinger og retningslinjer, vil departementet vise til at dette arbeidet ikke omfatter anlegg som allerede har fått konsesjon av NVE. Dette gjelder også hvor NVEs konsesjonsvedtak og kommunestyrets planvedtak er påklaget til respektive departementer.

Departementet kan heller ikke se at egnethetsanalysen for vindkraft i Rogaland, skal tillegges avgjørende vekt ved vurderingen av om vindkraftparken på Høg-Jæren skal gis konsesjon eller ikke. Det vises til NVEs vurderinger av dette i notatet "Bakgrunn for vedtak" av 07.09.2004 punkt 7.2.13, som departementet slutter seg til.

Konsekvensutredningen

Også vedtaket om konsekvensutredningen er påklaget. NVE er ansvarlig myndighet, jf. pbl. Kap VII-a. Ved brev av 08.09.2004 godkjente NVE konsekvensutredningen under henvisning til befaringer og mottatte merknader. NVEs vedtak om å godkjenne konsekvensutredningen kan ikke påklages, jf. forskrift 21.05.1999 nr. 502 § 1 tredje ledd og forskrift 01.04.2005 nr 276 § 1 femte ledd.

Olje- og energidepartementet som klageorgan har likevel et selvstendig ansvar for sakens opplysning, jf. forvaltningsloven § 33 første og femte ledd, jf. § 17 første ledd. Det vises i den forbindelse til drøftelsene nedenfor om de enkelte tvistemaer.

Virkninger for naturmiljø

Når det gjelder virkninger for naturmiljø, har departementet merket seg NVEs vurderinger av tiltakets virkninger i notatet "Bakgrunn for vedtak" av 07.09.2004 punkt 7.2.5.

Her fremgår at konsekvensutredningen slår fast at det finnes viktige naturtyper innenfor planområdet, herunder kystlynghei, og at planter og viktige naturtyper kan bli negativt påvirket ved direkte arealbeslag som følge av veibygging, oppstillingsplasser, turbinfundamenter og eventuelt massedeponi.

NVE har satt vilkår om at veiene skal stenges for allmenn motorisert ferdsel, samt at bruk og tilgjengelighet til veiene skal avklares mellom tiltakshaver, lokale myndigheter og rettighetshaverne, jf. anleggskonsesjonens post 5. Vilkåret er satt for å motvirke forringelse av viktige biotoper for særlig myrsnipe ved åpne veier, samt nydyrking, drenering, gjødsling og skogplanting. For øvrig vises til post 3.

Departementet legger til grunn at planter og andre naturtyper kan bli negativt påvirket ved arealbruken, men at dette ikke kan være avgjørende for om tiltaket skal gjennomføres.

Departementet viser til at NVE gjennom anleggskonsesjonen post 4 har satt krav til utarbeidelse av en anleggsplan som skal ivareta de forhold som er påpekt for fugl, annen fauna og flora. Anleggsplanen skal utarbeides i samråd med lokale myndigheter og oversendes NVE før anleggsstart.

Departementet finner det hensiktsmessig å innta eget vilkår som presiserer allerede fastsatte vilkår for så vidt gjelder forekomsten av rester av kystlynghei innenfor planområdet. Departementet viser til de konkrete vilkårene nedenfor.

Virkninger for fugl

I følge konsekvensutredningen for fugl er det i området for vindkraftparken funnet et fåtall fuglearter som står på den norske rødlista. Av konsekvensutredningen og høringsuttalelser fremgår det at det sannsynligvis finnes særlig myrsnipe i området, en art som er direkte truet på den norske rødlista.

Departementet har videre merket seg at Hellandsmyr er identifisert som et nøkkelområde for fugl, samt at viltregistreringer i Hå og Time kommuner angir området som et viktig våtmarks- og kystlyngheiområde med svært stor tetthet av hekkende vadefugler. Departementet vil påpeke at i følge fagrapporten til konsekvensutredningen konkluderes det med at dersom en unngår viktige områder og gjennomfører avbøtende tiltak, vurderes konsekvensene av vindkraftparken for fugl som "lite negative".

I følge NVE er det ikke dokumentert at særlig myrsnipe har hekket i området de senere årene, selv om flere høringsinstanser, herunder Norsk Ornitologisk Forening, finner det sannsynlig at arten hekker innenfor planområdet for vindkraftparken. På grunnlag av de opplysninger som foreligger er det etter departementets vurdering sannsynlig at arten har hekket i områdene rundt Hellandsmyr, men at status for hekking de senere år er noe usikker.

Departementet vil påpeke at Jæren Energi AS gjennom plantilpasninger har redusert planområdet for vindkraftparken, blant annet ut fra vurderinger i konsekvensutredningen og ønsker fra Rogaland fylkeskommune. Som en følge av dette er sentrale deler av Hellandsmyr tatt ut av planene. Departementet mener at denne

planendringen vil redusere eventuelle negative virkninger for fugl generelt, og for særlig myrsnipe spesielt, i området rundt Hellandsmyr.

Departementet finner at en utbygging av vindkraftparken kan få negative konsekvenser for fuglebestanden på Høg-Jæren, men at dette ikke kan tillegges avgjørende vekt. Etter departementets syn er det imidlertid usikkerhet knyttet til hvor store de negative følgene blir, og dette gjelder spesielt den sørlige myrsnipe.

På bakgrunn av usikkerheten har departementet kommet til tiltakets eventuelle negative virkninger for særlig myrsnipe bør kartlegges nærmere og søkes begrenset gjennom vilkår om avbøtende tiltak i form av for- og etterundersøkelser. Undersøkelsene skal bekostes av konsesjonæren.

For i størst mulig grad å redusere usikkerheten om forekomsten og virkninger av det omsøkte tiltak for særlig myrsnipe, inntar departementet vilkår om å få kartlagt eventuell forekomst av særlig myrsnipe innenfor planområdet før anleggsstart. Denne vurderingen skal bygge på eksisterende kunnskap som fremgår av konsekvensutredningen og pågående studier av særlig myrsnipe i Rogaland. Før anleggsstart i perioden fra og med april til og med juni 2006 skal det gjennomføres en supplerende feltundersøkelse av forekomst av særlig myrsnipe innenfor planområdet. Feltundersøkelsen skal bygge videre på allerede gjennomført feltundersøkelse i 2005. Det overlates til NVE å fastsette nærmere rammer for denne feltundersøkelsen etter samråd med fylkesmannen i Rogaland.

Konsesjonæren pålegges vilkår om å få gjennomført undersøkelser for å kartlegge forekomsten av særlig myrsnipe innenfor planområdet og vindkraftparkens eventuelle virkninger for denne fugletypen etter idriftsettelsen. Konsesjonæren skal legge frem et forslag til slike etterundersøkelser. Det overlates til NVE å fastsette vilkår om nærmere innhold, omfang og finansiering av slike etterundersøkelser for Høg-Jæren vindkraftpark etter samråd med fylkesmannen i Rogaland. Departementet viser for øvrig til vilkårene nedenfor.

Landskapsmessige virkninger

Når det gjelder de landskapsmessige virkninger, har departementet merket seg at de omsøkte vindturbinene vil kunne bli inntil 150 meter høye. Vindturbinene er store konstruksjoner, og på grunn av landskapets karakter og et visuelt eksponert planområde vil turbinene bli godt synlige fra store omkringliggende områder på Jæren, herunder fra deler av Synesvarden landskapsvernområde.

Store, åpne og til dels flate områder langs kysten er særlig godt egnet for vindkraftproduksjon, samtidig som en etablering i et slikt område gjør vindturbinene godt synlige. Departementet finner at den negative landskapseffekten av utbygging av vindkraftparken på Høg-Jæren ikke er et avgjørende moment mot gjennomføring av tiltaket.

Kulturlandskap og kulturminner

Departementet har merket seg at det i følge konsekvensutredningens delutredning om kulturminner og kulturmiljø ikke er registrert automatisk fredede kulturminner innenfor planområdet til vindkraftparken, samtidig som delutredningen anser potensialet for funn av slike som lavt. Totalt sett anses konsekvensene for automatisk fredede kulturminner innenfor parkområdet i følge delutredningen som ubetydelige. Departementet har merket seg at delutredningen selv understreker at det ikke er foretatt en fullstendig registrering.

Det fremgår av anleggskonsesjonen at vindkraftparken med tilhørende infrastruktur, avhengig av valg av turbinstørrelse, i det vesentligste skal være som vist på kart i forslaget til reguleringsplan tatt under behandling 22.06.2004. Departementet vil påpeke at det på kartet og i reguleringsplanene vedtatt av Hå og Time kommuner finnes klart angitte punkter for blant annet plassering av de enkelte vindturbiner og internveier.

Av anleggskonsesjonens punkt 7 fremgår det at dersom tiltakshaver, etter å ha gjennomført eventuelle detaljerte vindmålinger og simuleringer, ønsker å endre turbinplasseringer og internveier, skal dette fremlegges i en detaljplan. Dersom valg av leverandør/turbinstørrelse medfører endringer av tiltaket slik det er spesifisert i anleggskonsesjonen, skal også dette legges frem i en detaljplan. Eventuell detaljplan skal utarbeides i nært samarbeid med de berørte kommuner og forelegges NVE før anleggsarbeidene igangsettes. Departementet vil påpeke at endringer av tiltaket og endringenes eventuelle virkninger for blant annet kulturminner, vil måtte avklares som ledd i arbeidet med en slik eventuell detaljplan.

Departementet forutsetter at undersøkelsesplikten skal oppfylles i forbindelse med utarbeidelse av bebyggelsesplan, jf. Miljøverndepartementets vedtak i innsigelsessaken. Departementet ser det som hensiktsmessig av bebyggelsesplanen samordnes med behandlingen av detaljplan i henhold til anleggskonsesjonen punkt 7.

Når det gjelder forholdet til det nasjonale kulturminnet Knudaheio, viser departementet til at dette ligger mer enn 2 km fra planområdet til vindkraftparken, men vil likevel bli visuelt påvirket av vindturbinene i den østlige delen av parken. Departementet kan imidlertid ikke se at vindkraftparken vil virke visuelt dominerende sett fra dette kulturminnet/kulturlandskapet i en slik grad at dette bør tillegges avgjørende vekt for konsesjonsspørsmålet.

På bakgrunn av konsekvensutredningen, avgitte høringsuttalelser, sakens øvrige dokumenter og avholdt møte og befaring finner departementet at beslutningsgrunnlaget er tilstrekkelig for så vidt gjelder virkninger for kulturmiljø og kulturlandskap. Selv om det vil bli konsekvenser for kulturminner og kulturlandskap av tiltaket, kan departementet ikke se at dette kan hindre gjennomføring.

Friluftsliv

Synesvarden landskapsvernområde er etter departementets vurdering et viktig område for friluftslivet i regionen, og av stor betydning for utøvelsen av friluftsliv.

Vindkraftparken vil være godt synlig sett fra landskapsvernområdet og øvrige omkringliggende områder. Tiltaket vil i moderat grad kunne redusere opplevelsesverdien for utøvere av friluftsliv i dette området. Departementet konstaterer at vindkraftparken verken direkte berører inngrepsfrie naturområder eller formelt vernede naturområder. Departementet kan ikke se at de negative virkningene for opplevelsesverdien kan tillegges avgjørende vekt.

Avrenning til Hå-vassdraget

Departementet kan ikke se at verneverdien i Håelva vil påvirkes negativt av vindkraftparken med tilhørende infrastruktur. For nærmere drøftelse vises til NVEs tekniske og faglige vurderinger av NRs anførsel i KTE-notat nr. 67/04 s. 13 – 14 som departementet slutter seg til.

Klagen fra Ådne Undheim

Departementet har merket seg at det ikke foreligger konsesjonssøknad fra Undheim som oppfyller søknadskravene i energiloven og energilovforskriften. Det må være opp til klageren selv å eventuelt fremme fullstendig søknad om egen utbygging. Det er ikke grunnlag for å ta inn i klagevedtaket noen bestemt tilpasning av søknaden fra Jæren Energi AS i påvente av klagerens eventuelle søknad.

Når det gjelder hjemmelsspørsmålet for ekspropriasjon, vises til ervervsloven § 2 nr. 19, jf. siste ledd der det på vanlig måte er foretatt en avveining av fordeler og ulemper som grunnlag for vedtak om tvangsavståelse. Myndigheten til ekspropriasjon er delegert til Olje- og energidepartementet og subdelegert til NVE. Departementet kan på denne bakgrunn ikke se at det grunnlag for å hevde at det foreligger manglende hjemmel for ekspropriasjon i dette tilfellet. Klagerens anførsler tas ikke til følge.

Nedleggelse og krav til fjerning av vindkraftparken

For så vidt gjelder anførslene fra NR om nedleggelse og fjerning av vindkraftparken etter utløp av konsesjonstiden, vises til at slike vilkår allerede er fastsatt i energilovforskriften § 3-4 om vilkår for konsesjon på elektriske anlegg. Bestemmelsens bokstav d lyder:

"Ved nedleggelse plikter den tidligere konsesjonæren å fjerne det nedlagte anlegg og så langt det er mulig føre landskapet tilbake til naturlig tilstand.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan sette frist for arbeidet og treffe bestemmelser med hensyn til tilbakeføringen."

Etter departementets vurdering ivarsetter dette vilkåret spørsmålet om nedleggelse og rydding på en tilfredsstillende måte.

Olje- og energidepartementet har foretatt en samlet vurdering av alle de anførte ulempene ved en utbygging av vindkraftverket på Høg-Jæren. Ulempene er vurdert opp mot fordelene ved å få på plass et vindkraftverk med et tilskudd av ny fornybar energi med en samlet installert effekt på 80 MW. Utbyggingen vil bidra til å nå de målsetninger som er fastsatt gjennom behandlingen i Stortinget av St.meld. nr. 29 (1998-99) Om energipolitikken, jf. Innst. S. nr. 122 (1999-2000).

Departementet har i sin vurdering lagt særlig vekt på at vindkraftparken på Høg-Jæren fremstår som et energimessig sett godt prosjekt med så vel gunstige vindforhold, god tilknytning til det øvrige høyspentnettet. Vindkraftparken vil styrke forsyningssikkerheten i et område med økende etterspørsel etter kraft. Vindkraftparken må anses å ha akseptable miljøvirkninger, som i hovedsak synes å være knyttet til visuell eksponering og faren for negative konsekvenser for fuglebestanden i området.

Departementet har merket seg at Hå og Time kommuner med stort flertall har vedtatt reguleringsplan for vindkraftparken i tråd med NVEs konsesjonsvedtak.

I sin vurdering har departementet også lagt vekt på at Rogaland fylkeskommune tidligere har frarådd utbygging av vindkraftparken på Høg-Jæren, men at fylkeskommunen ikke har funnet tungtveidende nok grunner til å fremme verken klage eller innsigelse til planene. Departementet har også vektlagt at fylkesmannen i Rogaland har gått i mot prosjektet og fremmet innsigelse mot Hå og Time kommuners reguleringsplanvedtak for vindkraftparken. For så vidt gjelder innsigelsen, vises det til Miljøverndepartementets vedtak.

Departementet kan etter en helhetsvurdering ikke se at ulempene tilknyttet vindkraftverket er av en slik art at de på noen måte overstiger fordelene ved å få etablert det omsøkte vindkraftverket.

Departementet har derfor kommet til at NVEs vedtak av 09.09.2004 om anleggskonsesjon skal stadfestes med følgende tilleggsvilkår:

Ny post 11 Fugl:

"Konsesjonæren skal legge frem en oppdatert status om forekomst av sørlig myrsnipe innenfor planområdet. Statusen skal baseres på gjennomført konsekvensutredning og resultater fra pågående studier av sørlig myrsnipe i Rogaland. Før anleggsstart i perioden fra og med april til og med juni 2006 skal det gjennomføres en supplerende feltundersøkelse av forekomst av sørlig myrsnipe innenfor planområdet. Feltundersøkelsen skal bygge videre på allerede gjennomførte feltundersøkelser i 2005. NVE fastsetter vilkår om nærmere innhold, omfang og finansiering av feltundersøkelsen etter samråd med fylkesmannen i Rogaland.

Konsesjonæren skal få gjennomført undersøkelser for å kartlegge forekomsten av sørlig myrsnipe innenfor planområdet og eventuelle virkninger for denne fugletypen etter

idriftsettelsen. NVE fastsetter nærmere innhold, omfang og finansiering av etterundersøkelsene etter samråd med fylkesmannen i Rogaland."

Ny post 12 Kystlynghei:

"Konsesjonæren skal som del av arbeidet med anleggsplanen etter post 4 og eventuell detaljplan etter post 7 få kartlagt og dokumentert forekomsten av kystlynghei innenfor planområdet. I denne planleggingen skal konsesjonæren sørge for å få vist hvordan slike forekomster vil bli tatt hensyn til og overvåket i anleggsfasen.

Konsesjonæren skal få gjennomført undersøkelser for kartlegging av forekomsten av kystlynghei innenfor planområdet etter idriftsettelsen."

Ut fra de foreliggende opplysninger har departementet etter en helhetsvurdering kommet til at ekspropriasjonssinnegrepet "tvillaust er til meir gagn enn skade", jf. oreigningsloven § 2 andre ledd. De samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anlegget må utvilsomt antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Departementet har på denne bakgrunn kommet til at NVEs vedtak av 09.09.2004 om ekspropriasjonstillatelse skal stadfestes.

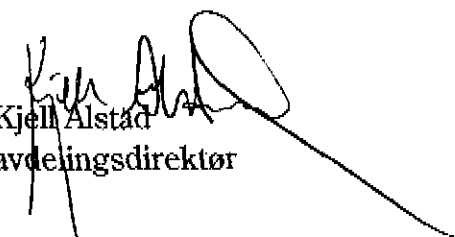
Det gjøres oppmerksom på at departementets avgjørelse er endelig og ikke gjenstand for klage, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Behandlingen av søknaden om forhåndstiltredelse stilles i bero inntil eventuelt skjønn er begjært, jf. oreigningsloven § 25 første ledd annet punktum.

Etter fullmakt

P. H. Høisveen
ekspedisjonssjef

Kjell Alstad
avdelingsdirektør

Adresseliste

Sigmund og Gudveig Langerak, Ualand, 4360 Varhaug
Advokatfirmaet Sekse & Co v/Jan Erik Kullerud, Jærveien 15, 4319 Sandnes
Fortidsminneforeningen, avdeling Rogaland, Postboks 385, 4002 Stavanger
Stavanger Turistforening, Postboks 239 Sentrum, 4001 Stavanger
Naturvernforbundet i Rogaland, Postboks 441, 4002 Stavanger
Rogaland fylkeskommune, Postboks 130 Sentrum, 4001 Stavanger
Fylkesmannen i Rogaland, Postboks 59 Sentrum, 4001 Stavanger
Hå kommune, Postboks 24, 4368 Varhaug
Time kommune, Postboks 38, 4349 Bryne
Jæren Energi AS, Skibmannsveien 3, 4056 Tananger

Kopi:

NVE m/retur av sakens dokumenter
Miljøverndepartementet